

Beleidsnota Drinkwater 2021-2026

Beleidsnota Drinkwater: goede thema's uitwerking en extra inzet nodig

De drinkwatersector staat mede door klimaatverandering voor grote uitdagingen als het gaat om zoetwaterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en financiering van de investeringsopgaven. Het watersysteem loopt tegen zijn grenzen aan door droogte, verzilting en een toenemende watervraag door een groeiende economie en bevolking. De kwaliteit van de drinkwaterbronnen verslechtert bovendien door vervuiling van landbouw, industrie en huishoudens. Het bereiken van de afgesproken doelen in de Europese Kaderrichtlijn Water is ernstig in gevaar. Toekomstige generaties dreigen te worden opgezadeld met een minder zekere levering van betrouwbaar drinkwater.

Tegen de achtergrond van deze uitdagingen heeft Vewin waardering voor de Beleidsnota Drinkwater die nu voorligt. De nota geeft een overzicht van de opgaven waarvoor de drinkwatervoorziening staat en benoemt op hoofdlijnen de juiste prioriteiten voor het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Daarbij gaat het vooral om bescherming en verbetering van kwaliteit en beschikbaarheid van bronnen, zuinig watergebruik, voldoende financieringsruimte en adequate veiligstelling van infrastructuur. Duidelijk is dat de nota vooral een agenderend karakter heeft en de thema's inventariseert die uitgewerkt zullen worden in het kader van de aangekondigde 'implementatie- en uitvoeringsagenda'.

Het is zaak dat deze uitwerking voortvarend wordt opgepakt en resulteert in concrete acties en afspraken. Dit als onderdeel van de brede watertransitie waarvoor Vewin en de Unie van Waterschappen onlangs pleitten, gericht op een klimaatrobuust systeem dat de toekomstige waterbeschikbaarheid én waterkwaliteit verzekert. Water is een verbindende factor tussen de grote opgaven op het vlak van bijvoorbeeld klimaat, energie, natuur, ruimtelijke ordening en woningbouw. De watertransitie vraagt politieke urgentie, samenwerking en brede maatschappelijke consensus. De uitdagingen worden alleen maar groter en samenwerking over bestuurlijke en internationale grenzen en periodes alleen maar belangrijker. Vewin roept het nieuwe kabinet daarom op in te zetten op een Nationaal Waterakkoord waarbij alle partijen aan tafel zitten, dus ook de drinkwaterbedrijven.

- **Zet in op een voortvarende uitvoering van de implementatie- en uitvoeringsagenda van de Beleidsnota Drinkwater;**
- **Zet in op een Nationaal Waterakkoord; de implementatie en – uitvoeringsagenda is daarvoor een goede bouwsteen.**

Vewin heeft bij de uitwerking van de implementatie- en uitvoeringsagenda de volgende prioriteiten:

Voldoende drinkwaterbronnen

De deltasenario's laten zien dat in de toekomst vaker watertekorten kunnen optreden. Dit heeft consequenties voor de drinkwatervoorziening. De natuurlijke beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater, waaruit drinkwater geproduceerd wordt, neemt immers af. Het robuuster maken van het watersysteem is daarom van groot belang voor een klimaatbestendige drinkwatervoorziening. Water moet sturend zijn voor de ruimtelijke inrichting, en de focus moet liggen op water vasthouden in plaats van afvoeren. Hierbij is het belangrijk om voldoende ruimte te reserveren voor de (toekomstige) bronnen voor de drinkwatervoorziening en hier tijdig besluiten over te nemen. Ook is het nodig om bestaande en toekomstige drinkwaterbronnen ruimtelijk te beschermen, de inzet van alternatieve bronnen te verkennen en zuinig watergebruik te stimuleren.

- **Laat waterbeschikbaarheid de besluitvorming over de ruimtelijke inrichting van ons land langjarig sturen;**

- **Houd water beter vast. Dat kan heel goed in functiecombinaties van beschermde gebieden voor de drinkwatervoorziening met bijvoorbeeld natuur of recreatie;**
- **Versterk het grondwaterbeschermingsbeleid en waarborg de tijdige aanwijzing en bescherming van voorraden voor de toekomstige drinkwatervoorziening;**
- **Maak goede afspraken met de buurlanden over de waterverdeling en kwaliteit van de aanvoer van Rijn en Maas.**

Goede kwaliteit drinkwaterbronnen

Een goede kwaliteit van drinkwaterbronnen vraagt om blijvende aandacht voor waterkwaliteit en bescherming van bestaande winningen voor drinkwaterproductie, inclusief de aanvullende strategische voorraden en de nationale grondwatervoorraden. De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat namelijk onder toenemende druk, en er is in de afgelopen jaren geen sprake van een significante verbetering. Goede (internationale) samenwerking en afstemming tussen beleidsterreinen als landbouw, water en ruimtelijke ordening is van groot belang voor het borgen van de kwaliteit van drinkwaterbronnen. Deze afstemming is bijvoorbeeld nodig bij de implementatie van de Europese Drinkwaterrichtlijn, het actieprogramma Nitraatrichtlijn, en de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid via de gebieds- en rivierdossiers drinkwatervoorziening die de basis vormen voor de KRW Stroomgebiedbeheerplannen.

- **Geef aan dat alle overheden prioriteit moeten geven aan de bescherming en verbetering van de kwaliteit van bronnen voor drinkwater. Zorg hierbij voor een goede afstemming met aanpalende beleidsterreinen als landbouw, industrie en farmacie;**
- **Voorkom vervuiling en zet consequent in op aanpak bij de bron;**
- **Werk samen met bovenstroomse landen aan verbetering van de waterkwaliteit. Neem bijv. de in de Internationale Rijncommissie afgesproken 30% vermindering van micro-verontreinigingen in de Rijn als voorbeeld voor de Maas;**
- **Zorg voor een verbetering in de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid door waterkwaliteitsdoelen duidelijker te koppelen aan de uitvoeringscyclus, door kennis en capaciteit bij uitvoeringsorganisaties te vergroten, en door in te zetten op betere samenwerking tussen bevoegde gezagen op nationaal en regionaal/lokaal niveau.**

Bewust en zuinig watergebruik

Vewin onderschrijft de ambities van de Beleidsnota Drinkwater ten aanzien van bewust en zuinig drinkwatergebruik. Tegelijkertijd is duidelijk dat eenvoudige oplossingen op dit vlak niet voorhanden zijn. Daarom is de aanpak waarbij eerst ingezet wordt op verkenning en onderzoek verstandig. De waterbedrijven willen graag actief bijdragen aan bewust en zuinig watergebruik, met als basis de stimulering van de volksgezondheid en met inachtneming van de doelstellingen uit de Drinkwaterwet (continuïteit, kwaliteit, duurzaamheid en doelmatigheid). Een groot deel van de problematiek is regionaal bepaald en vergt derhalve een regionale aanpak. Drinkwaterbedrijven zijn graag bereid tot samenwerking met betreffende provincies, gemeenten en waterschappen.

- **Zet in op een brede aanpak van bewust en zuinig watergebruik waarbij de drinkwaterbedrijven maar ook andere gebruikers zoals landbouwbedrijven en zakelijke (groot)gebruikers hun rol oppakken;**
- **Geef de aanpak regionaal/lokaal vorm**
- **Geef de aanpak vorm als gezamenlijke verantwoordelijkheid van drinkwaterbedrijven, Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.**

Drinkwaterbereiding op orde: financieringsruimte

De drinkwatersector moet in de komende jaren fors meer investeren om de kwaliteit en beschikbaarheid van het drinkwater te kunnen blijven garanderen. Om dit te kunnen financieren, moeten de drinkwaterbedrijven meer inkomsten genereren, mede vanwege de huidige scherpere eisen van financiers op de (inter)nationale kapitaalmarkt. De wettelijke WACC-limiet belemmert dat. Er is regelgeving nodig die beter rekening houdt met de werkelijke financieringswereld waarmee de drinkwaterbedrijven moeten werken en die het mogelijk maakt de noodzakelijke investeringen te financieren.

Vewin is blij met het wetsvoorstel dat de mogelijkheid biedt om de WACC in de komende periode van twee jaar te bevroren (op 2,75%) en dringt er op aan dat verlengingsbesluit binnenkort daadwerkelijk te effectueren. Voor de lange termijn wordt in de Beleidsnota Drinkwater aangekondigd dat onderzoek wordt gestart naar adequate aanpassing van de regulering die garanties geeft voor de financiële gezondheid van drinkwaterbedrijven in het licht van de (structurele) investeringsopgave en die voorkomt dat de problematiek zich in de toekomst herhaalt. Vewin vindt dat dit op korte termijn moet leiden tot structurele oplossing van deze problematiek.

- **Neem op korte termijn het besluit om de huidige WACC met twee jaar te verlengen;**

- **Herijk de huidige WACC-regeling in het licht van de huidige financiële omstandigheden en de investeringsopgave die voorligt en los de financieringsproblematiek van de drinkwaterbedrijven structureel op.**

Infrastructuur voor de drinkwatervoorziening

Het (ruimtelijk) veiligstellen van de drinkwaterinfrastructuur is een belangrijke voorwaarde om de kwaliteit en leveringszekerheid van het drinkwater te waarborgen. Mede door de energietransitie – de aanleg van warmtenetten en verzwaring van elektriciteitsnetten – en de woningbouwopgave is er sprake van toenemende congestie in de ondiepe ondergrond. Dit heeft impact op de drinkwaterinfrastructuur. Warmteafgifte uit warmtenetten en warmteoverdracht aan drinkwaterleidingen kunnen leiden tot knelpunten in de drinkwatertemperatuur. In de Drinkwaterwet is een wettelijke temperatuureis voor drinkwater vastgelegd van maximaal 25 °C. Aan het borgen van die temperatuurvereiste is een groot volksgezondheidsbelang verbonden. Ruimtelijke ingrepen kunnen grote impact hebben op drinkwaterinfrastructuur als in de planvormingsfase deze effecten onvoldoende worden meegewogen. Het is gewenst de ruimtelijke bescherming van drinkwaterinfrastructuur te versterken.

- **Verken hoe veilige en ongestoorde ligging van drinkwaterinfrastructuur in het ruimtelijk beleid kan worden gewaarborgd;**
- **Verken op welke wijze de uit de energietransitie voortvloeiende knelpunten voor de ondergrondse drinkwaterinfrastructuur en drinkwaterkwaliteit (met name ongewenste opwarming) voorkomen kunnen worden.**

Beveiligde weerbare drinkwatersector

Op het gebied van cybersecurity is Vewin blij met de toezegging dat er een robuust communicatiekanaal wordt ingericht tussen de drinkwaterbedrijven en betrokken overheden waarlangs vertrouwelijke (dreigings)informatie en handelingsperspectief gedeeld kan worden. Deze informatie is nodig zodat bedrijven snel en adequaat (tegen)maatregelen kunnen treffen om (geavanceerde) cyberdreigingen te weren. Momenteel wordt dit nog onvoldoende gedeeld, o.a. door juridische beperkingen. Vewin pleit ervoor dat deze toezegging expliciet terug komt in de implementatie- en uitvoeringsagenda bij de Beleidsnota Drinkwater waarbij het ministerie van IenW zorg draagt voor commitment bij betrokken overheden.

- **Neem expliciet in de implementatie- en uitvoeringsagenda op dat met betrokken overheden een robuust en trusted communicatiekanaal wordt opgezet waarlangs op structurele wijze vertrouwelijke (dreigings)informatie wordt gedeeld met de drinkwaterbedrijven.**